

اثربخشی آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی

عذرا کاظمی^۱، دکتر محمد قمری^۲

چکیده

هدف اصلی این پژوهش تعیین اثربخشی کلاس‌های آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی آنها بود. جامعه آماری پژوهش شامل دختران دبیرستانهای شهرستان ابهر بود که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. روش پژوهش حاضر نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل بود و جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های اولویت‌بخشی ملاک‌های همسرگزینی استفاده شد. تعداد نمونه ۴۰ نفر بود که به صورت تصادفی در دو گروه (۲۰ نفر آزمایش)، (۲۰ نفر کنترل) قرار گرفتند همسرگزینی. از هر دو گروه پیش‌آزمون و پس‌آزمون به عمل آمد. گروه آزمایش تحت آموزش قبل از ازدواج به مدت ده جلسه قرار گرفتند برای تحلیل داده‌های آماری از تحلیل کواریانس تک متغیره استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که آموزش‌های قبل از ازدواج بر ملاک‌های دختران تاثیر مثبت دارد ($p < 0/05$).

واژگان کلیدی: کلاس‌های آموزش قبل از ازدواج، ملاک‌های همسرگزینی دختران، نوجوانان

۱. کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، ایران.

۲. دکترای مشاوره، دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ابهر، ایران.

مقدمه

در زندگی امروز وقتی صحبت از مسائل و مشکلات جوانان می‌شود، ازدواج در رأس این مسائل قرار می‌گیرد. در زندگی دوران بزرگسالی نیز مسائل ناشی از ازدواج و خانواده نقش محوری در جهت‌گیری‌ها، تصمیمات و رفتارهای هر زن و مرد دارد. زن و شوهر در ابتدای دوران جوانی و میانسالی از دو جنبه تحت تاثیر عوامل روانی و اجتماعی ناشی از «خانواده» هستند. نخست ارتباط با همسر به عنوان شریک جنسی، عاطفی و روانی زندگی که بهره‌مندی‌ها و در عین حال محدودیتهایی را برای هر یک به وجود می‌آورد. دوم، مسئولیتهای مشترک و مکمل درباره فرزندان به عنوان اعضای جدید خانواده که تقریباً سرتاسر دوران میانسالی پدر و مادر را دربر می‌گیرد و حتی پس از استقلال فرزندان از خانواده و تشکیل خانواده‌های جدید، در روابط روانی و عاطفی با والدین ایفای نقش می‌کند (جعفری، ۲۰۱۰).

قانون خلقت گزینه جنسی را به عنوان عامل بقای نسل انسان و آرامش روح میان دو جنس مخالف قرار داده و هر گونه تغییری از این مسیر، هم بر خلاف موازین فطری و علمی است و هم آرامش روحی را برهم می‌زند. گزینه جنسی نیرومندترین غرایز است که باید به نحو صحیح و شایسته ارضاء گردد. ازدواج یگانه طریق سالم برای پاسخ مثبت دادن به گزینه جنسی است که هیچ چیزی جایگزین آن نخواهد شد، عدم ارضای این گزینه احساس رضایتمندی افراد را در زندگی کاهش خواهد داد و این عدم رضایتمندی از زندگی با بیماریهای روانی و جسمی زیادی همراه خواهد بود. فردی که از زندگی راضی نباشد مسلماً تلاش و فعالیت اجتماعی و اقتصادی نخواهد داشت (حمدی و حسن پور، ۲۰۰۹).

ازدواجها در نظام‌های فرهنگی ساده و ابتدایی به گونه‌ای است که از نظر ضوابط، مقررات و سنتهای مربوط، با نوع آن در جوامع پیچیده و صنعتی تفاوت دارد. مثلاً در نظامهای ابتدایی، قواعد ناظر بر ازدواج، فرد و طبقه‌ای را که برای ازدواج مناسب است تعیین می‌کند و وصلت‌های مجاز و یا غیرمجاز بیشتر براساس سنت‌ها و قواعد اجتماعی و قبیله‌ای تنظیم می‌شود، در حالی که نظامهای اجتماعی پیچیده‌تر مثل جوامع صنعتی امروز بیشتر قواعد سلبی و نفی‌کننده ازدواج با اشخاص خاص را معین می‌کنند و نقش کمتری در تعیین افراد و قشرهای طرف ازدواج فرد به صورت الزام و اجبار دارند (مردانی و همکاران، ۲۰۰۹).

یکی از مهم‌ترین وظایف مراکز بهداشتی برگزارکننده کلاس‌های مشاوره‌ی قبل از ازدواج است (موتامدی و همکاران، ۲۰۰۴).

جلسات مشاوره و کلاس‌های آموزشی قبل از ازدواج به عنوان رویکردی مکمل و یا متناوب

در نظر دارد که دختران و پسران را با مهارت‌ها، عادات، و نگرش‌های یک زندگی موفق آشنا کرده و با آموزش تکنیک‌های غنی راه را برای رسیدن به یک ازدواج موفق و پایدار هموار سازد. آموزش‌های قبل از ازدواج رویکرد تازه‌ای برای جلوگیری از نارضایتی و شکست در زندگی زناشویی می‌باشد بنابراین مشاوره قبل از ازدواج آموزشی درمانی و پیشگیرانه بوده است (خالقی نژاد و همکاران، ۲۰۰۹). آموزش‌های قبل از ازدواج فرصت مناسبی است که سبب آگاهی و اطلاع زوج‌ها از نقش خود در ایجاد یک رابطه ثمر بخش‌گشته و بر نگرش و رفتار آنها تاثیر می‌گذارد (فردوسی و همکاران، ۲۰۱۰، سامرانتونگ^۱، ۲۰۰۳). این آموزش می‌تواند طیف وسیعی از دانش نسبت به اهداف ازدواج، شناخت روانشناسی زن و مرد، آگاهی از ملاک‌های صحیح ازدواج و برخورداری از شرایط ورود به ازدواج تا آموزش‌های جنسی را در برگیرد (نوابی نژاد، ۲۰۰۴).

پیام‌های انسانی، به خصوص آنهایی که از احساسات و هیجانات و عواطف مایه می‌گیرند، چنان پیچیده‌اند که هیچ کلامی گویای آن نیست به همین دلیل، گاهی یک نگاه، لحن صدا و یا یک حرکت حاوی پیامی است که از نهفته‌ترین بخش فرد سرچشمه می‌گیرد و معنای ارتباط را مشخص می‌کند (جسیکا^۲ و همکاران، ۲۰۱۵).

نظام اجتماعی منحصر به فردی از ازدواج یک مرحله بسیار مهم زندگی و سنگ‌بنای تشکیل خانواده است که نه تنها زن و شوهر بلکه برای نسل‌های بعد هم سرنوشت‌ساز است (سراج، ۲۰۰۶). خانواده است که عضویت در آن بر اساس مجموعه عوامل زیستی، قانونی، عاطفی و جغرافیایی تاریخی شکل می‌گیرد (لوسونز^۳، ۲۰۱۶).

خانواده نخستین نهاد اجتماعی است که تأمین‌کننده نیازهای روانی و جسمانی فرد است (گرانو^۴ و همکاران، ۲۰۱۶).

در سال‌های اخیر، حرکت برای تقویت زندگی زناشویی به برنامه‌های قبل از ازدواج کشیده شده است. آموزش‌های آماده شدن برای ازدواج رویکرد نسبتاً تازه‌ای برای پیشگیری از نارضایتی و شکست در زندگی زناشویی است و مبتنی بر این دیدگاه است که زوج‌ها می‌توانند یاد بگیرند که چگونه ازدواج‌های موفق و پایداری را داشته باشند (فقیرپور، ۲۰۰۶).

یک خانواده سالم قادر است اکثر مشکلات خود را از طریق بحث آزادانه و دقیق درباره

1. Somrongthong.
2. Jessica.
3. Losoncz.
4. Grano.

آن، شناسایی مولفه‌های ابزاری و عاطفی مشکلات، ابراز به موقع مسائل، بررسی راه‌حل‌های مختلف، تصمیم‌گیری، عمل کردن بر طبق تصمیمات اتخاذ شده، جدیت در انجام وظایف حل کنند (درینک^۱ و همکاران، ۲۰۱۶).

مهارت‌های ارتباطی صمیمیتی را که موجب انطباق نیازهای زنان و مردان می‌شود، افزایش میدهد. زندگی اغلب زوج‌هایی که امید دارند ازدواجی بارور داشته باشند، به دلیل فقدان مهارت‌های ارتباطی لازم به یک رابطه موازی بدون صمیمیت می‌انجامد و هنگامی که ارتباط متوقف می‌شود انرژی عشق به آزدگی و خشم تبدیل می‌شود و در نتیجه منازعه‌های فراوانی را موجب می‌شود. این مهارت‌های ارتباطی از چنان اهمیتی برخوردارند که نارسایی آنها می‌تواند با احساس تنهایی، افسردگی، حرمت خود پایین و عدم موفقیت‌های شغلی و تحصیلی همراه باشد (یوسفی، ۲۰۰۶).

برقراری ارتباط اولین ضرورت یک زندگی اجتماعی است یک ارتباط موثر وسیله مناسبی برای انتقال اطلاعات بین افراد، نشان دادن احساسات به دیگران و تصحیح سوءتفاهم‌ها می‌باشد (دیسای^۲ و همکاران، ۲۰۱۵).

در خانواده سالم ارتباط برقرار کردن با یکدیگر خوب است، قدرتشان را به اشتراک می‌گذارند، از پیام‌های غیرکلامی برای ابراز احساساتشان استفاده می‌کنند، حمایت می‌کنند، عشق می‌ورزند و الگوهای انطباقی را گسترش می‌دهند و برای حل مسئله همکاری می‌کنند (جانسون^۳، ۲۰۱۶).

از آنجایی که دختران دبیرستانی در آستانه ورود به فصل جدیدی از زندگی اجتماعی می‌باشند و برخی از آنها ضمن تحصیل یا پس از اتمام دوره دبیرستان تمایل به ازدواج پیدا می‌کنند آگاهی از اهداف ازدواج و ملاک‌های صحیح ازدواج می‌تواند آنها را در انتخاب بهتر و مناسب تر یاری نماید، بنابراین، بهتر دانستیم این آموزش قبل از اینکه فرد در موقعیت ازدواج قرار گیرد انجام شود در حالیکه، رویه معمول کلاس‌های مشاوره قبل از ازدواج در مراکز بهداشتی الزامی بودن این کلاس‌ها به هنگام آزمایش قبل از ازدواج میباشد و آن زمانی است که افراد انتخاب خود را انجام داده و در تکاپوی مراسم ازدواج می‌باشند و تمایل چندانی به شرکت در این کلاسها ندارند و به اجبار در این کلاسها شرکت می‌کنند.

در این پژوهش اثربخشی کلاس‌های آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی

1. Derrick.

2. Desai.

3. Jahnson.

دختران مورد بررسی قرار می‌گیرد و هدف اصلی تعیین اثربخشی آموزش قبل از ازدواج بر ملاکهای همسرگزینی دختران است.

فرضیه تحقیق

کلاس‌های آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های ازدواج دختران تاثیر دارد.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع طرح‌های نیمه آزمایشی پیش‌آزمون پس‌آزمون با گروه کنترل می‌باشد. در این پژوهش جامعه آماری کلیه دختران دبیرستانهای شهرستان ابهر که در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ مشغول به تحصیل هستند مورد بررسی قرار گرفته‌اند. جهت انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای - چند مرحله‌ای استفاده شده است. بر این اساس از بین دبیرستانهای شهرستان ابهر، دبیرستان سماء انتخاب گردیده و در بین دانش‌آموزان آن مدرسه، دانش‌آموزان سال سوم (دوره دوم متوسطه) انتخاب شدند، دانش‌آموزان سال سوم به طور تصادفی در دو گروه (۲۰ نفر آزمایش و ۲۰ نفر کنترل) قرار گرفته و از آنها پیش‌آزمون و پس‌آزمون، از پرسشنامه اولویت بخشی ملاکهای همسرگزینی گرفته شد.

ابزارهای اندازه‌گیری

- پرسشنامه اولویت بخشی ملاک‌های همسرگزینی: این پرسشنامه شامل ۲۲ ملاک انتخاب همسر را در دو موقعیت: الف) موقعی که هنوز ازدواج نکرده‌اید و یا در حال ازدواج هستید و ب) اکنون که چند سالی از ازدواج شما گذشته شامل گزینه‌های بسیار بی‌اهمیت، بی‌اهمیت، بی‌اعتنا، مهم، بسیار مهم است. (ثنایی و همکاران، ۱۳۸۹). روایی صوری این پرسشنامه در اختیار پنج نفر از استادان روانشناسی قرار گرفت. و روایی آن مورد تایید قرار گرفت. پایایی از طریق این پرسشنامه با آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۱ مورد تایید قرار گرفت. تحلیل (تفسیر) بر اساس میزان نمره پرسشنامه میباشد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است. برای بیان یافته‌های پژوهش و توصیف پاسخ‌های جمع‌آوری شده از شاخص‌های مرکزی نظیر فراوانی‌ها، میانگین‌ها، انحراف معیار و درصد‌های فراوانی از آمار توصیفی استفاده شد. مرحله مهم و اساسی در تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده از آمار استنباطی است. برای اینکه

۱۰۲ / اثربخشی آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی دانش آموزان دختر دبیرستانی

بتوان با استفاده از داده های جمع آوری شده فرضیه‌های پژوهش آزمون شود و نتایج به دست آمده تعمیم یابد، باید برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش آمار استنباطی استفاده نمود. در آماراستنباطی از تحلیل کواریانس برای سنجش اثربخشی مداخله و تحلیل واریانس برای سنجش ماندگاری اثر استفاده شد.

یافته های پژوهش

جداول زیر میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر هر یک از متغیرهای مورد بررسی پیش‌آزمون و پس‌آزمون را در دو گروه کنترل و آزمایش نشان می‌دهد.

جدول ۱: شاخص های توصیفی از مودنی ها در متغیر ملاک‌های همسرگزینی دختران

تعداد	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	میانگین	شاخص آماری		مرحله
					گروه	گروه	
۲۰	۹۸	۶۶	۱/۶۵۴	۷۹/۷۵	آزمایش	پیش	ملاک‌های همسرگزینی
۲۰	۹۳	۷۳	۱/۰۸۸	۸۵	کنترل	آزمون	
۲۰	۱۱۰	۸۴	۱/۶۴۰	۹۸/۸۵	آزمایش	پس	
۲۰	۹۳	۷۳	۱/۱۲۵	۸۶/۱۵	کنترل	آزمون	

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، شاخص‌های توصیفی در متغیر ملاک‌های همسرگزینی در دو مرحله‌ی پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه آزمایش و کنترل آمده است. میانگین و انحراف معیار ملاک‌های همسرگزینی پیش‌آزمون در گروه آزمایش به ترتیب ۷۹/۷۵ و ۱/۶۵۴ و در گروه کنترل به ترتیب ۸۵ و ۱/۰۸۸ و میانگین و انحراف معیار ملاک‌های همسرگزینی پس‌آزمون در گروه آزمایش به ترتیب ۹۸/۸۵ و ۱/۶۴۰ و در گروه کنترل به ترتیب ۸۶/۱۵ و ۱/۱۲۵ می‌باشد.

فرضیه

کلاس‌های آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های ازدواج دختران تاثیر دارد.

به منظور استفاده از آزمون تحلیل کواریانس، ابتدا باید همگنی (برابری) واریانس‌ها و نرمال بودن توزیع داده‌ها را بررسی نماییم. ابتدا نرمال بودن داده‌ها را با استفاده از چولگی و کشیدگی تحلیل می‌کنیم.

فصلنامه علوم رفتاری / ۱۰۳

جدول ۲: شاخص های آماری برای متغیر همسرگزینی، پیش آزمون و پس آزمون

تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
۴۰	۶۶	۹۸	۳۷/۸۲	۶/۷۲۸		۰/۷۵۰
					۰/۴۰۲	
۴۰	۷۳	۱۱۰	۹۲/۵۰	۰/۹۳۹		
					۰/۲۸۲	-۰/۵۵۰

در جدول ۲ چون مقدار چولگی و کشیدگی برای متغیرهای تحقیق در بازه (+۲، -۲) قرار دارند پس احتمالاً توزیع نرمال دارند. برای اطمینان بیشتر از آزمون شاپیرو ویلک نیز استفاده می کنیم.

جدول ۳: آزمون شاپیرو ویلک

متغیر	گروه	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
ملاک های همسرگزینی	کنترل	۰/۹۵۶	۲۰	۰/۴۷۴
پیش آزمون	آزمایش	۰/۹۴۱	۲۰	۰/۲۴۸
ملاک های همسرگزینی	کنترل	۰/۹۲۹	۲۰	۰/۱۴۵
پس آزمون	آزمایش	۰/۹۲۷	۲۰	۰/۱۳۸

جدول ۳ نشان می دهد که مقدارهای سطح معنی داری در آزمون فوق الذکر از ۰/۰۵ بزرگ تر است. فرضیه صفر در آزمون شاپیرو ویلک، پیروی از توزیع نرمال می باشد. فرضیه مقابل آن عبارتست از عدم پیروی داده ها از توزیع مورد نظر است، با توجه به مقدار سطح معنی داری و عدم رد فرضیه صفر، توزیع داده ها منطبق بر توزیع نرمال قلمداد می گردد. در این مرحله همگنی واریانس ها را با آزمون لون بررسی می نماییم.

جدول ۴: نتایج آزمون لون

بر	آماره لون	درجه آزادی اول	درجه آزادی دوم	سطح معنی داری
ملاک های همسرگزینی پیش آزمون	۱/۵۴۷	۱	۳۸	۰/۲۳۱
ملاک های همسرگزینی پس آزمون	۷/۰۶۹	۱	۳۸	۰/۰۵۳

بعد از اجرای آزمون لون نتایج را در جدول ۴ مشاهده می کنید. از آنجایی که هر یک از سطح معنی داری ها بزرگتر از ۰/۰۵ می باشند، فرض همگنی واریانس ها پذیرفته می شود. با

۱۰۴ / اثربخشی آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی دانش آموزان دختر دبیرستانی

توجه به برقراری پیش فرض‌های آزمون تحلیل کواریانس تک متغیره (نرمال بودن توزیع داده ها و همگنی واریانس ها)، این آزمون را اجرا می کنیم.

جدول ۵: تحلیل کواریانس تک متغیره برای بررسی اثر آموزش قبل از ازدواج بر ملاک های همسر گزینی در دختران

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معنی داری
گروه	۱۱۱۵/۹۳۹	۱	۱۱۱۵/۹۳۹	۲۵/۶۲۵	۰/۰۰۰
پیش آزمون	۶۷۵/۶۸۲	۱۹	۳۵/۵۶۲	۰/۸۱۷	۰/۶۶۸
خطا	۸۲۷/۴۱۸	۱۹	۴۳/۵۴۸		
کل	۳۱۱۶/۰۰۰	۳۹			

بر اساس جدول ۵ چون $F(1,19) = 25/625$ حاصل شده در سطح معنی داری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد بدین معناست که فرض آزمون پذیرفته می شود و نتیجه می گیریم آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی در دختران تأثیرگذار بوده است.

بحث و نتیجه گیری

هدف کلی پژوهش تعیین اثر بخشی آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی دختران بود. نتیجه تحقیق نشان داد که آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسر گزینی در دختران تأثیر مثبت دارد.

نتایج پژوهش حاضر با یافته امینی و همکاران (۱۳۹۲)، منصورنژاد و همکاران (۱۳۹۲)، منصوریان و خسروان (۱۳۸۳)، ثنایی و همکاران (۱۳۸۹)، دهکردی (۱۳۸۶)، مهرابی زاده و داودی (۱۳۸۵)، هانسونولند بلند (۲۰۱۴)، اسرا و همکاران (۲۰۱۴)، کانینگهام (۲۰۰۳)، سالیوان برودارگ (۱۹۹۷) همخوان است.

آموزش پیش از ازدواج می‌تواند در طیف وسیعی از دانش نسبت به اهداف ازدواج، شناخت روانشناسی زن و مرد، آگاهی از ملاک‌های صحیح ازدواج و برخورداری از شرایط لازم برای ورود به ازدواج تا آموزش‌های ارتباطی صحیح صورت پذیرد. همچنین این فرآیند باشناخت عوامل خطر شخصی وجنبه‌های انعطاف‌پذیری شخص، به آمادگی زوجین برای

ازدواج کمک می‌کند و در ایجاد زندگی شاداب‌تر و با ثبات‌تر تاثیر دارد. مشاوره قبل از ازدواج با افزایش میزان رضایت از زندگی زناشویی، ارتقاء مهارت‌های ارتباطی، بهبود مهارت‌های زندگی و افزایش آمادگی زوجین برای شروع زندگی مشترک می‌تواند به عنوان یکی از مولفه‌های مهم در ازدواج موفق در نظر گرفته شود.

مشاوره ازدواج سبب کاهش اختلالات عملکرد و مشکلات زناشویی شده و همچنین سبب می‌شود تا زن و مرد با آگاهی و دانش کافی در ارتباط با خود و همسر آینده، به این دوره پویا و شکوفا با آرامش بیشتری گام نهند (خلعتبری و همکاران، ۱۳۸۸). از سوی دیگر انتخاب همسر و ازدواج مرحله مهم و حساسی هم از بعد اجتماعی و هم از بعد فردی برای افراد هر جامعه است. انتخاب درست و مناسب هم فرد را به آرامش می‌رساند و هم جامعه را از بحرانهای مسایل اجتماعی آسیب‌زا مانند طلاق و پیامدهای آن حفظ می‌نماید.

برنامه‌ریزی اجتماعی برای داشتن ازدواجهای موفق می‌تواند یکی از راههایی باشد که به این دو هدف کم و بیش جامعه عمل بیوشاند. انتخاب همسر مناسب و راههای برقرار کردن ارتباط همسران با یکدیگر به شناخت نیاز دارد. مسیری که این شناخت را میسر سازد به آگاهی نیازمند است و آگاهی هم در پرتو آموزش‌های مناسب به افراد در جامعه به دست می‌آید.

فرضیه : کلاس‌های آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی دختران

تاثیر دارد.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که کلاس‌های آموزش قبل از ازدواج بر ملاک‌های همسرگزینی دختران تاثیر مثبتی دارد. یافته حاضر با یافته‌های دهکردی (۱۳۸۶)، مهرابی‌زاده و داودی (۱۳۸۵)، منصوریان و خسروان (۱۳۸۳) همخوان است ولی با پژوهش یزدجردی و همکاران (۱۳۸۵) که نشان دادند زنان در شرف ازدواج به نقش و اهمیت شاخص فرهنگی مذهبی و اقتصادی- اجتماعی در استحکام خانواده‌ها نسبت به سایر شاخص‌ها توجه کمتری می‌کنند، ناهمخوان است. در تحقیق حاضر ویژگی‌های رفتاری، ویژگی‌های مذهبی و مهارت‌های اجتماعی- اقتصادی از جمله خصوصیات هستند که تا حدودی تضمین کننده یک رابطه

پایدار و رضایت بخش می‌باشند و دختران این معیارها را در اولویت معیارهای همسرگزینی خود قرار داده‌اند.

در راستای تبیین این یافته می‌توان گفت که انتخاب همسر بر مبنای عوامل مختلفی مانند خصوصیات شخصیتی، عشق، جذابیت فیزیکی، اقتصاد، فرهنگ و مذهب شکل می‌گیرد. بر طبق این اصل، باید توجه داشت که در هر فرد یک سری ارزش‌های خاص وجود دارد که بر فرآیند همسرگزینی انسانه تأثیر می‌گذارد. درحقیقت، ما در جامعه‌ای قرار داریم که بر معیارهای رفتاری، اخلاقی و مذهبی همسر آینده تأکید بسیار زیادی شده است.

پیامبر اکرم (ص) اخلاق و ایمان را به عنوان دو ملاک اصلی درانتخاب همسر بیان فرموده‌اند و این دو مولفه را زیر بنای زندگی سعادت‌مندان دانسته‌اند. بر اساس تعالیم دینی ما مسلمانان، این ویژگی‌ها در اولویت معیارهای همسرگزینی قرار دارد. در واقع، دختران خصوصیتی را ترجیح می‌دهند که برای آنها تضمین کننده یک رابطه زناشویی پایدار و رضایتبخش باشد. از سویی دیگر در دوران قبل، همسرگزینی به شدت تحت فشار اجتماعی بود. انتخاب همسر نه براساس میل و علاقه دوطرفه به ازدواج، بلکه به دلیل «جبر اجتماعی» صورت می‌گرفت.

در جامعه‌ای که فردیت مطرح نبود علائق فردی نیز ارزشی نداشت. برای دختر ازدواج مرحله‌ای بود که از نقش دختر مجردی که در خانه پدر یا برادر زندگی می‌کرد به نقش کدبانوی منزل برسد. پایگاه اجتماعی دختر مجرد نیز نامشخص بود تنها راه ارتقای پایگاه اجتماعی ازدواج بود به این ترتیب برای دختران جامعه ازدواج تنها امکان کسب یک نقش اجتماعی قابل قبول جامعه بود.

در زمان انتخاب همسر فرد براساس منطق نه بر اساس احساسات رفتار می‌کرد. و اصل مهم در ازدواج بر اساس «من نقش خود را ایفا می‌کنم و تو نقش خود را، هر دو برطبق درخواست‌های جامعه عمل می‌کنیم و زندگی ما بدون مشکلی ادامه می‌یابد» (شورتز، ۱۹۷۸). اما در جوامع امروزی نیاز به برقراری رابطه‌ای پایدار، صمیمی و توأم با عشق و محبت از مهمترین دلایلی است که سرانجام هر زن و مرد را به سمت انتخاب شریک و ازدواج سوق می‌دهد و تمام افراد ملاک و معیارهای مشخصی را برای انتخاب همسر در نظر

فصلنامه علوم رفتاری / ۱۰۷

دارند (حیدری‌نسب، ۱۳۸۱). در پژوهش میلروتد (۱۹۹۸) نشان داده شده است که گرایش‌های روانشناختی در انتخاب همسر از گرایش‌های جسمانی اهمیت بیشتری دارد. مهرابی زاده هنرمند و داوودی (۱۳۸۵) نشان دادند که ملاکهای همسرگزینی در سه گروه ویژگی‌های فردی، شباهت و وضعیت اقتصادی - اجتماعی قابل دسته‌بندی است و میانگین نمره دختران در هر سه بیشتر بود.

دهکردی (۱۳۸۶) در پژوهشی نشان داد که اکثریت دختران به برخورد‌های اجتماعی، سطح تحصیلات، باهوش بودن، ایمان مذهبی، خوش اخلاق بودن، علائق، طرز تفکر و پاکدامنی همسر آینده خود بطور معناداری اهمیت می‌دهند و به فاصله سنی، وضع مالی، وضع ظاهری و وضع همسر آینده خود چندان اهمیت نمی‌دهند.

مطالعات باس (۱۹۸۹) نشان می‌دهد برخی ویژگی‌ها مانند: جذابیت فیزیکی، جایگاه اقتصادی - اجتماعی، هوش و خصوصیات رفتاری بیشترین تأثیر را بر همسرگزینی انسانها دارد. علاوه بر اینها، انتخاب همسر بر مبنای عوامل مختلفی مانند خصوصیات شخصیتی، عشق، جذابیت فیزیکی، اقتصاد، فرهنگ و مذهب شکل می‌گیرد. مطالعات یونیس (۲۰۰۸) معتقد است که این فرآیند بستگی به نوع روابطی دارد که افراد دنبال می‌کنند.

به نظر می‌رسد هم زنان و هم مردان در روابط کوتاه مدت نسبت به روابط بلند مدت، تأکید بیشتری بر زیبایی‌های جسمی دارند. باسوه‌مکاران (۲۰۰۱) دریافتند که با وجود تغییرات زمانی آشکار، ویژگیهای رفتاری مثل استقلال، ثبات عاطفی، بلوغ و پختگی و اخلاق نیکو از جمله خصوصیات هستند که در طول شش دوره، برای هر دو جنس دارای اهمیت زیادی بوده‌اند.

بنابراین، هنگام تصمیم‌گیری برای انتخاب همسر، افراد با موقعیت‌های گوناگونی روبرو می‌شوند. بنابراین با برگزاری کلاس‌های آموزش قبل ازدواج می‌توان ملاک‌های واقعی‌تری را برای دختران تداعی نمود تا بتوانند در یک شرایط ایده‌آل همسری را انتخاب نمایند که بتواند برای آنها محیط حمایت‌کننده دوستانه و مطمئنی فراهم نماید.

با توجه به نتیجه پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود برای بهبود ملاک‌های همسرگزینی دختران با برگزاری کلاس‌های پیش از ازدواج، مهارت‌های لازم به آنها آموزش

منابع:

- احدی، حسن و محسنی، نیک چهره (1380)، روانشناسی رشد، مفاهیم بنیادی در روانشناسی نوجوانی و جوانی، تهران، چاپ و نشر بنیاد .
- استریت، ادی، (۱۹۹۴)، مشاوره خانواده، ترجمه مصطفی تبریزی و علی علوی نیا، انتشارات فراوان.
- استوار، زهره (۱۳۹۱)، هفت گام اساسی در برقراری ارتباط موثر، کارشناس مرکز مشاوره دانشگاه تهران، انتشارات معاونت دانشجویی و فرهنگی مرکز مشاوره دانشجویی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- امینی، ابراهیم (۱۳۸۴) انتخاب همسر، تهران، ناشر شرکت چاپ و نشر بین الملل.
- حمدی، کریم و حسن پور، پیمان (۲۰۰۹) بررسی پیامدهای فرهنگی اجتماعی ازدواج از دیدگاه کارشناسان قوه قضائیه و ارائه راهکارهای مناسب در تهران، مجله جامعه شناسی معاصر، سال اول، شماره چهارم .
- دلاور، علی، (۱۳۷۹)، احتمالات، آمار کاربردی، تهران، انتشارات رشد.
- دلاور، علی، (۱۳۸۰)، مبانی نظری و علمی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران، انتشارات رشد.
- دلاور، علی (۱۳۸۲)، روش تحقیق در روان شناسی و علوم تربیتی، تهران، مؤسسه نشر ویرایش.
- مظاهری، علی اکبر (۱۳۸۲)، جوانان و انتخاب همسر، قم، انتشارات پارسایان.
- ملکی، حسن (۱۳۸۷)، مشاوره قبل از ازدواج با جوانان، زنجان، انتشارات نیکان کتاب.
- مهربانی زاده هنرمند، مهناز و داودی، ایران (۱۳۸۵)، بررسی ملاکهای همسرگزینی از نظر دانشجویان مجرد دانشگاه شهید چمران اهواز، مجله پژوهشهای تربیتی و روانشناختی، سال دوم، شماره ۲، شماره پیاپی ۶.
- Abbasi A, Jalilpour N, Kamkar A, Zadehbaghri G, Mohamed F: The Effects of Life Skills Training on Marital Satisfaction of Married Women: A Case Study in Dogonbadan, Iran. Armaghane-danesh, Yasuj University of Medical Sciences Journal 2011, 16(6):587-594.

- Ağan, Y.; Cemil Kuzey, Mehmet Fatih Acar, Atif Açıkgoz Journal of Cleaner Production Volume 112, Part 3, 20 January 2016, Pages 1872-1881.,
- Desai, G. S.K. Chaturvedi Medical Hypotheses, Volume 85, Issue 6, December 2015, Page 1034.
- Derrick, Jaye L. Rebecca J. Houston, Brian M. Quigley, Maria Testa, Audrey Kubiak, Ash Levitt, Gregory G. Homish, Kenneth E. Leonard Journal of Research in Personality, Volume 61, April 2016, Pages 35-49.
- Faghirpur M. [Moshavrehghablazdevaj. [1st ed. Gilan: Rastegar Gilgn. 2006.
- [Persian]
- Ferdusi S, Majd M, Motlag M, Ahadian R, Andalib P. Marriage and social relationships, marital relationships, family planning. 2nd ed. tehran, Arvij Publisher; 2010. P. 9 -63.[Book in Persian]-
- Foroudastan M, Arizi HR, Nori AG: Mate selection criteria and compare the level of education male and female students. Refahe Ejtemai 2009, 9(33).
- Granö, N. Marjaana Karjalainen, Klaus Ranta, Maija Lindgren, Mikko Roine, Sebastian Therma Psychiatry Research, Volume 237, 30 March 2016, Pages 9-16.
- Hosseinihari, M., Fadakar, M. (2005). Investigation effectiveness of university on communication skills base on comparison of students and pupils. Scientific and research journal of Shahed university, new volume, 15, 21.[Persian]-
- Jafari AR: Efficacy of communication skills training before marriage Increase in marital satisfaction after marriage. Behavioral Sciences 2010, 1(2):31-51
- Jessica L Tracy, Daniel Randles, Conor M Steckler Current Opinion in Behavioral Sciences, Volume 3, June 2015, Pages 25-30
- Johnson Leighton Security Controls Evaluation, Testing and Assessment Handbook, 2016, Pages 57-69.

- Losoncz, I.; Child Abuse & Neglect, Volume 51, January 2016, Pages 416-426.
- Mardani Hamoleh M, Rozitalab M: The Effect of Life Skills Training on Marital Satisfaction of Hospital Female Personnel. Psycho-Oncology 2009, 4 (1):1-11
- Yosefi, F.(2006). Relation between emotional intelligence and communication skills in students.